

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног родитеља и име	Перовић, Миле, Душан
Датум и место рођења	09.10.1989. Ниш

Основне студије

Универзитет	Универзитет у Нишу
Факултет	Економски факултет
Студијски програм	Финансије, банкарство и осигурање
Звање	Дипломирани економиста
Година уписа	2008.
Година завршетка	2012.
Просечна оцена	8.46

Магистарске студије, магистарске студије

Универзитет	Универзитет у Нишу
Факултет	Економски факултет
Студијски програм	Менаџмент у туризму
Звање	Магистар економиста
Година уписа	2012.
Година завршетка	2014.
Просечна оцена	9,83
Научна област	Економија
Наслов завршног рада	Анализа регресивних ефеката пореза на потрошњу

Докторске студије

Универзитет	Универзитет у Нишу
Факултет	Економски факултет
Студијски програм	Финансије и банкарство
Година уписа	2014.
Остварен број ЕСПБ бодова	120 ЕСПБ
Просечна оцена	10,00

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске дисертације	Решавање проблема еколошких екстерналија применом економских инструмената у области заштите животне средине
Име и презиме ментора, звање	Др Снежана Радукић, ванредни професор
Број и датум добијања сагласности за тему докторске дисертације	НСВ број 8/18-01-005/18-019 од 12.06.2018.

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна	366
Број поглавља	7
Број слика (шема, графика)	37
Број табела	73
Број прилога	32

**ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА
који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације**

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	<p>Snežana Radukić, Dušan Perović, Improving Eco – Efficiency Through Overcoming Sustainability Challenges: A Case Study For BSEC Member States, <i>Management: Journal of Sustainable Business and Management Solutions in Emerging Economies</i>, 2019, потврда о прихватању и објављивању рада у 24(1)</p> <p>У раду су истражене могућности за унапређење концепта еко – ефикасности у оквиру Организације за црноморску економску сарадњу (BSEC) која обухвата 12 држава, међу којима је и Република Србија. Основна идеја истраживања је да се изврши емпиријска евалуација фактора који утичу на концепт еко – ефикасности земаља, али и да се испита могућност примене Ерлих – Холдренове једначине на анализирани земље, која описује како људски фактор утиче на животну средину. Иако је статистичка анализа показала да пуна имплементација ове једначине није могућа, утврђено је да цене горива, емисије угљен – диоксида и употреба обновљивих ресурса могу да утичу на индикаторе еко – ефикасности анализираних земаља.</p>	M24
2	<p>Dušan Perović, Snežana Radukić, Comparative Analysis of Sustainable Development Components for the Republic of Serbia and Neighboring Countries, <i>Теме</i>, 2017, Vol. XLI (3), str. 747-765.</p> <p>Међузависност између компоненти одрживог развоја основни је услов успешне примене концепта одрживог развоја у некој земљи. У раду је истражена веза између три основне компоненте одрживог развоја у Републици Србији и земљама у окружењу. Анализа различитих еколошких, економских и социјалних индикатора показала је да на нивоу анализираних земаља постоји веома слаба корелација еколошке компоненте са економском и социјалном компонентом одрживог развоја. На основу тога, констатовано је да анализирани земље морају више улагати у еколошку компоненту одрживог развоја што би помогло ефикаснијој и ефективнијој реализацији циљева политике одрживог развоја у анализираним земљама.</p>	M24
3	<p>Marina Đorđević, Dušan Perović, An Analysis of Consumption Taxes Regressive Effects, <i>Теме</i>, 2016, Vol. XL (4), str. 1399-1420.</p> <p>Иако су значајни са фискалног аспекта, не може се избећи чињеница да регресивни карактер пореза на потрошњу у великој мери оптерећује доходак домаћинства, а нарочито оних са ниским дохотком. У порезе на потрошњу спадају и еколошки порези, таксе и накнаде код којих је веома изражен фискални ефекат, а у много мањој мери еколошки ефекат, што доводи у питање ефективну примену ових пореских облика. Циљ рада је да укаже на проблем регресивности пореза на потрошњу на кратак и дуги рок, што би допринело смањењу ризика од сиромаштва, али и ефективној примени пореза на потрошњу у циљу решавања еколошких проблема.</p>	M24
4	<p>Snežana Radukić, Dušan Perović, Dejan Vučetić, Economic and Environmental Effects from Liberalizing Utility Service Prices in the Republic of Serbia, <i>Индустрија</i>, 2018, Vol. 46 (4), str. 29-45.</p> <p>У раду је извршена квантитативна евалуација ефеката од либерализације цена у комуналном сектору Републике Србије на стопу инфлације, животни стандард грађана и квалитет ваздуха. Анализа обухвата цене комуналних услуга, очекивану стопу инфлације и емисије за које су одговорна комунална предузећа у 14 градова у Републици Србији у периоду 2008–2016. година. Резултати су показали драстичан раст стопе инфлације и пад животног стандарда грађана и квалитета ваздуха услед либерализације цена у комуналном сектору. Истраживањем је указано на важност инкорпорирања принципа одрживог развоја у пословање комуналних предузећа како би се избегли нежељени економски и еколошки ефекти због либерализације цена.</p>	M51
5	<p>Snežana Radukić, Dušan Perović, Internalizing environmental externalities in cement industry: Case study for the Republic of Serbia and neighboring countries, <i>Facta Universitatis, Series: Economics and Organization</i>, 2018, Vol. XV (4), str. 379-392.</p> <p>Имајући у виду да употреба «прљавих» технологија у сектору индустрије има негативни утицај на животну средину, у раду је представљен процес интернализовања еколошких екстерналија у области производње цемента. Истраживањем су обухваћене све цементаре у Републици Србији, Бугарској, Мађарској и Румунији и њихове активности у периоду 2010 – 2016. Употребом специјализованог софтвера за мерење еколошких екстерналија (EcoSense LE), утврђено је да у свим анализираним земљама цементаре стварају високе трошкове еколошких екстерналија, а нарочито у виду трошкова лечења становништва и смањења пољопривредних приноса услед производних активности цементара. Зато је предложено поштравање еколошких прописа и инвестирање у технологије које не би загађивале животну средину.</p>	M51
6	<p>Dušan Perović, Snežana Radukić, An Impact of Renewable Resources on Energy Intensity in the Republic of Serbia, <i>Ecologica</i>, 2017, Vol. XXIV (85), str. 33-38.</p> <p>Енергетска интензивност, која пружа информацију о томе колико је потребно утрошити енергетских ресурса за добијање једне јединице БДП-а, постаје све значајнији индикатор одрживог развоја ако се узме у обзир интензивна употреба фосилних горива у многим земљама. У раду је анализирано како угаљ, нафта и обновљиви ресурси утичу на енергетску интензивност Републике Србије. Применом различитих статистичких метода утврђено је да би се повећаном употребом обновљивих извора енергије значајно смањила енергетска интензивност Републике Србије. Препорука је да се интензивира употреба обновљивих ресурса која би, осим унапређења еколошких перформанси, значајно допринела преласку на модел одрживог раста Републике Србије.</p>	M51
7	<p>Душан Перовић, Јачање улоге еколошког менаџмента у пословним организацијама, <i>Зборник радова: ICDQM – 2015, 18. Међународна конференција</i>, Истраживачки центар за управљање квалитетом и поузданошћу, Пријевор, 25-26. јун 2015, стр. 51-56.</p> <p>У пословним организацијама које се одреде за имплементацију концепта одрживог развоја, као један од основних услова намеће се потреба за реструктурирањем организационих јединица. Радам су обухваћене основне смернице и принципи који утичу на еколошку димензију пословања компанија. Применом SWOT анализе указано је на најбоље начине за подстицање промена у организационим јединицама предузећа у циљу усклађивања пословања са основним</p>	M33

еколошким принципима и захтевима. Оно што је посебно истакнуто јесте важност континуираних промена у оквиру еколошког менаџмента имајући у виду честе промене у глобалним еколошким прописима, што узрокује промене и на глобалним тржиштима.

НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 3 рада, додати нове редове у овај део документа

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.

<u>ДА</u>	НЕ
-----------	----

Кандидат Душан Перовић испуњава све услове за оцену и одбрану докторске дисертације предвиђене Законом о високом образовању, Статутом Универзитета у Нишу и Статутом Економског факултета у Нишу. У складу са Стандардима и процедурама за обезбеђење квалитета у поступку уписа, организовања и завршетка докторских академских студија и израде и одбране завршног рада – докторске дисертације Економског факултета у Нишу, кандидат је испунио све обавезе на докторским академским студијама, презентовао је резултате истраживања у вези са пријавом теме докторске дисертације кроз два докторантска колоквијума и пријавио тему докторске дисертације, за коју је добијена сагласност Научно-стручног већа за друштвено-хуманистичке науке (Одлука број 8/18-01-005/18-019 од 12.06.2018. године). Кандидат је поднео Факултету захтев за одређивање Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације, као и одговарајући број примерака урађене докторске дисертације. Кандидат испуњава услове дефинисане Правилником о поступку припреме и условима за одбрану докторске дисертације Универзитета у Нишу. Кандидат поседује више од једног научног рада објављеног у домаћем часопису са листе министарства надлежног за науку, као и доказ да је првопотписани аутор научног рада објављеног у часопису који издаје Универзитет у Нишу или факултет Универзитета у Нишу.

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Дисертација се поред увода, закључка, прегледа литературе и прилога састоји од седам логички повезаних поглавља.

У првом поглављу: **Екстерналије као узрок неефикасности тржишта** пошло се од анализе алокативне ефикасности тржишта и значаја Парето ефикасности за алокацију ресурса. На основу приказа развоја економске мисли о екстерналијама и упознавањем са екстерналијама стиче се основа за разумевање њиховог утицаја на тржишне субјекте, што је и основа за проналажење њиховог решења (интернализовање) које обухвата и еколошке екстерналије које утичу на животну средину.

Друго поглавље: **Приватна решења за екстерналије** бави се решењима за екстерналије која су иницирана од стране тржишних учесника. Коузова теорема представља основу за даљи развој приватних решења проблема екстерналија оличених у присталицама и критичарима Коузове теореме.

Треће поглавље: **Јавна решења за екстерналије** наглашава значај државе у регулисању еколошких екстерналија. Значајна пажња посвећена је примени командно–контролних инструмената и тржишно–оријентисаних инструмената за решавање проблема екстерналија. Такође, представљени су и нови инструменти чија употреба добија на значају са испољавањем недостатака ове две основне групе инструмената.

Четврто поглавље: **Однос предузећа према еколошким екстерналијама** бави се начинима на која предузећа могу утицати на решавање проблема еколошких екстерналија. Након приказа еволуције улоге предузећа у области заштите животне средине и прилагођавања предузећа концепту одрживог развоја, за предузећа је од велике важности да почну са калкулацијом сопствене еколошке вредности како би се експлицитно видело на који начин њихово пословање утиче на животну средину, што је посебно истакнуто и на примерима добре пословне праксе у овом поглављу.

У петом поглављу: **Компаративна анализа примене економских инструмената за решавање проблема еколошких екстерналија у Републици Србији, земаља Западног Балкана и ЕУ** представљени су економски инструменти које користе земље Западног Балкана и ЕУ за решавање еколошких екстерналија. Компаративна анализа показала је предности и недостатке у примени економских инструмената од стране анализираних земаља, што може помоћи приликом конципирања будућих праваца деловања ових земаља у области заштите животне средине.

У шестом поглављу, спроведена је **Емпиријска анализа утицаја економских инструмената на еколошке екстерналије**. Детаљном анализом утврђен је интензитет и правац деловања економских инструмената на одређене еколошке индикаторе на нивоу ЕУ и земаља Западног Балкана. Добијеним резултатима потврђене су прва, друга и трећа хипотеза, односно показало се да економски инструменти у области заштите животне средине имају статистички значајан утицај на индикаторе, као што су БДП *per capita* (ppp), употреба примарне енергије, ренте од природних ресурса и укупни генерисани отпад *per capita*. На тај начин приказан је допринос економских инструмената унапређењу економских и еколошких перформанси анализираних земаља.

У седмој глави: **Препоруке за решавање проблема еколошких екстерналија** дате су препоруке за решавање проблема еколошких екстерналија на макроекономском и микроекономском нивоу. Препорукама су представљени различити друштвено–економски модели којима су обухваћени процеси производње, потрошње и употребе ресурса у којима се јављају еколошке екстерналије. Ови модели имају за циљ да помогну тржишним учесницима и државама да лакше пређу на модел одрживог раста и развоја који би у потпуности уважавао основне еколошке принципе. У овој глави потврђена је четврта хипотеза, односно утврђено је да издаци за животну средину од стране предузећа имају утицај на пословне перформансе предузећа.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (до 200 речи)

Приликом пријаве докторске дисертације, дефинисани су следећи циљеви научног истраживања:

- Спровођење квалитативне и квантитативне анализе ефеката економских инструмената из области заштите животне средине на одређене еколошке перформансе националних економија. Специфични циљ огледа се у проналажењу оних инструмената који би требало да постану главни елемент политике заштите животне средине;
- Рангирање анализираних група земаља, односно ЕУ, Републике Србије и земаља Западног Балкана према имплементацији економских инструмената у области заштите животне средине. Специфични циљ односи се на сагледавање положаја Републике Србије у односу на остале анализираних земаља;
- Спровођење паралелне анализе утицаја економских инструмената на еколошке перформансе на два нивоа (национални и ниво предузећа). Специфични циљ је утврђивање сличности и разлика у односу на заштиту животне средине на нивоу државе и предузећа;
- Утврђивање утицаја економских инструмената на еколошке перформансе ради давања одређених препорука за решавање проблема еколошких екстерналија. Специфичан циљ огледа се у проналажењу еколошки прихватљивог модела пословања предузећа.

Комисија оцењује да су наведени основни и специфични циљеви у потпуности остварени, тако да дисертација пружа довољну научну уверљивост изнетих теоријски фундираних аргумената и емпијски поткрепљених закључака, пружа значајну информациону основу за адекватно прилагођавање новим изазовима и наставак истраживања у овој области.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (до 200 речи)

Значај дисертације огледа се у адекватном аналитички оријентисаном приступу за решавање проблема еколошких екстерналија на територији земаља Западног Балкана и ЕУ. Научни допринос резултата дисертације чини:

- Систематски приказ релевантне литературе у вези са екстерналијама, са посебним акцентом на еколошким екстерналијама, како би се дошло до одговарајућих решења;
- Примена економских инструмената у области заштите животне средине на савременим тржиштима на којима влада несавршена конкуренција;
- Примена различитих економетријских техника и модела за утврђивање истинитости хипотеза постављених у раду;
- Систематизација економских инструмената у области заштите животне средине на нивоу земаља ЕУ и Западног Балкана за период 2006-2016. година;
- Оцена ефикасности примене економских инструмената уз уважавање основних принципа заштите животне средине и одрживог економског раста на нивоу земаља Западног Балкана и ЕУ;
- Детаљни приказ начина израчунавања еколошке вредности коју ствара предузеће;
- Сагледавање везе између улагања у заштиту животне средине и пословних перформанси предузећа;
- Предлагање интегративног решења за проблем еколошких екстерналија на макроекономском и микроекономском нивоу;
- Давање препорука за унапређење економских инструмената у области заштите животне средине обухватањем процеса производње, потрошње и употребе ресурса који утичу на појаву еколошких екстерналија.

Оцена самосталности научног рада кандидата (до 100 речи)

Комисија констатује да је докторска дисертација резултат самосталног научног рада кандидата који је уважао сугестије и коментаре ментора и чланова Комисије. Самостални научно-истраживачки рад кандидата потврђује прецизно дефинисана структура докторске дисертације коју чини седам логички повезаних целина, статистичка анализа, критички осврт на примену економских инструмената у анализираним земаљама и давање препорука у оквиру интегративног решења проблема еколошких екстерналија. Самосталност у раду посебно долази до изражаја код избора и примене научних метода који уважавају специфичности предмета истраживања. На основу систематизације теоријских сазнања и примера пословне праксе, кандидат је самостално спровео научно истраживање и формулисао је аргументоване, корисне и применљиве закључке.

ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

На основу оцене резултата истраживања, научног доприноса и значаја докторске дисертације, као и нивоа остваривања постављених циљева и самосталности научног рада кандидата, Комисија констатује да је докторска дисертација одговарајућег квалитета и да је урађена у складу са одредбама Закона о високом образовању, Статута Универзитета и Статута Економског факултета у Нишу. У складу са претходним, Комисија позитивно оцењује докторску дисертацију кандидата Душана Перовића под називом „Решавање проблема еколошких екстерналија применом економских инструмената у области заштите животне средине“ и предлаже Наставно-научном већу Економског факултета у Нишу да прихвати Извештај о оцени докторске дисертације и одобри њену јавну одбрану.

КОМИСИЈА

Број одлуке ННВ о именовану Комисије	НСВ број 8/18-01-002/19-026	
Датум именовања Комисије	20.03.2019.	
Р. бр.	Име и презиме, звање	Потпис
1.	Др Бобан Стојановић, редовни професор	председник
	Микроекономија	Економски факултет у Нишу
	(Научна област)	(Установа у којој је запослен)
2.	Др Снежана Радукић, ванредни професор	ментор, члан
	Микроекономија	Економски факултет у Нишу
	(Научна област)	(Установа у којој је запослен)
3.	Др Јелена Петровић, ванредни професор	члан
	Економија	Природно – математички факултет у Нишу
	(Научна област)	(Установа у којој је запослен)

Датум и место:

03.04.2019. Ниш